UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kader Toetsbeleid UvA 2022

uva.nl

Inhoudsopgave

2 **Voorwoord**

3 **1. Inleiding**
4 **2. Doel van het Kader Toetsbeleid**
5 3. Positionering kader binnen de wettelijke context
5 3.1 Rollen, taken en verantwoordelijkheden
7 **4. Visie op onderwijs en toetsing**
8 4.1 Toetsing en werkdruk
10 **5. Het Toetsweb – een praktisch model voor toetsbeleid**
11 5.1 Toetsbekwaamheid
12 5.2 Toetsorganisatie
12 5.3 Toetsbeleid
13 5.4 Toetsprogramma
14 5.5 Toets(tak)en – TLC toetscyclus
21 **6. Actualisatie Kader Toetsbeleid**
21 6.1 Eigenaarschap
21 6.2 Beheer

22 Bijlage 1 - Belangrijke documenten
23 Bijlage 2 - Taken en verantwoordelijkheden
25 Bijlage 3 - Suggesties en tips voor werkdrukverlaging
27 Bijlage 4 - Dublin Descriptoren
28 Bijlage 5 - Literatuur

Voorwoord

In 2022 is een werkgroep met verschillende deskundigen op het gebied van toetsing vanuit de hele organisatie (faculteiten en diensten, ervaren docenten en toetsdeskundigen, beleidsmedewerkers, juristen en onderwijsmanagement), van start gegaan met het herzien van het Kader Toetsbeleid 2018.

Zowel uit het rapport Toetsing en Werkdruk (2020) als het advies Online Toetsing en Proctoring (2021) blijkt dat het Kader Toetsbeleid 2018 niet meer optimaal aansluit bij de huidige onderwijs- en toetsontwikkeling. Het gaat dan met name om twee ontwikkelingen: de opkomst van digitaal en online toetsen en aandacht voor andere toetsvormen, zoals formatief of programmatisch toetsen. Ook is een deel van de informatie in het kader 2018 verouderd en sluit het maar ten dele aan bij de UvA Onderwijsvisie. Ten slotte zijn een aantal voorwaarden die in het kader 2018 worden gesteld geen (wettelijke) verplichting maar worden deze wel als een verplichting ervaren en geïmplementeerd in het toetsbeleid. Hierdoor leggen deze voorwaarden onnodige werkdruk op en beperking van de flexibiliteit van de opleidingen op het gebied van toetsing en toetsinnovatie.

Daarnaast is er op verschillende plekken in de organisatie deskundigheid van verschillende aspecten van toetsing aanwezig. In dit nieuwe kader maken we gebruik van deze in de organisatie aanwezige expertise, onder andere door te verwijzen naar informatie van het Teaching en Learning Centre van de UvA, waar kennis op het gebied van toetsing wordt gebundeld en gedeeld met de organisatie. Om een toekomstbestendig kader vast te stellen zijn er een aantal uitgangspunten qua doelgroep, vorm en omvang bepaald:

Doelgroep

Het Kader Toetsbeleid beschrijft het toetsbeleid op instellingsniveau. Verdere uitwerking hiervan is noodzakelijk om het beleid aan te laten sluiten bij lokale praktijk. Hierdoor zijn onderwijsmanagement en beleidsmedewerkers de primaire doelgroep voor dit Kader Toetsbeleid 2022. Voor vakcoördinatoren, examinatoren en docenten is het meer uitgewerkte beleid, behorend bij de betreffende opleiding de primaire bron van informatie.

Vorm en omvang

De omvang van dit kader is door de gemaakte keuzes beduidend kleiner geworden, waardoor het geschikt is om als digitaal document te publiceren. Teksten uit documenten waarnaar verwezen wordt, worden in dit document niet letterlijk opgenomen, waardoor de kans kleiner is dat de beschreven informatie snel achterhaald is. Er wordt gebruik gemaakt van links naar de bron van de betreffende informatie. Zo blijft dit kader zo actueel mogelijk en minimaal in omvang. Ook biedt dit de mogelijkheid om tussentijds besluiten die gevolgen hebben voor het kader, snel te verwerken in het document, zonder dat er achterhaalde, gedrukte versies in omloop blijven.

1. Inleiding

Het leveren van kwalitatief hoogwaardig onderwijs is een van de primaire taken en ambities van de Universiteit van Amsterdam. Onderwijs en toetsing zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Bij het ontwerpen van een curriculum is het noodzakelijk dat eindkwalificaties, toetsing en onderwijsvormen nauw op elkaar zijn afgestemd (Biggs, 2011).

Studenten moeten erop kunnen vertrouwen dat hun kennis, inzicht en vaardigheden valide en betrouwbaar worden getoetst (Inspectie van het Onderwijs, 2016). Toetsing, zowel summatief als formatief, heeft bovendien een belangrijke functie bij het geven van feedback aan studenten en bevordert als zodanig hun leerproces (Inspectie van het Onderwijs, 2016).

Voor de borging van de kwaliteit van onderwijs en toetsing geldt vanzelfsprekend een aantal wettelijke regels, richtlijnen en kaders, maar er is ook ruimte in de regels die recht doet aan de autonomie van de universiteit (faculteit, opleiding en docent). Hierdoor is het mogelijk om beter aan te sluiten bij de veranderende maatschappij of zaken als technische innovaties en nieuwe inzichten uit onderzoek en literatuur.

Om de ruimte binnen de regels weer te geven, passend bij de onderwijsvisie en -praktijk van de UvA is dit kader opgesteld. Dit kader bevat een beperkt aantal voorwaarden die UvA-breed gelden. Deze zijn opgenomen in grijze kaders in dit document. Opleidingen (of faculteiten) kunnen op basis hiervan hun eigen opleidingsspecifieke toetsbeleid maken, passend bij de doelen, de vorm en de inhoud van de betreffende opleiding(en).

2. Doel van het Kader Toetsbeleid

Het doel van het Kader Toetsbeleid is het stellen van heldere, maar minimale kaders voor het uitwerken van toetsbeleid dat geldt voor een specifieke opleiding waar examencommissies, vakcoördinatoren, examinatoren en docenten houvast aan hebben bij het uitvoeren van hun taken en verantwoordelijkheden. Binnen de UvA is het toetsbeleid niet altijd op opleidingsniveau vastgesteld, maar vaak op een ander niveau, bijvoorbeeld op het niveau van de faculteit[1]. In dat geval geldt het facultaire toetsbeleid voor de opleidingen die onder die faculteit vallen en (dus) geen toetsbeleid op opleidingsniveau hebben vastgesteld. In dit kader refereren we voor de leesbaarheid echter steeds aan opleidingsspecifiek toetsbeleid.

Dit kader biedt binnen de wettelijke regels en opgestelde (UvA) richtlijnen (zoals onder andere opgenomen in de model Onderwijs- en Examenregeling) de maximale flexibiliteit voor opleidingen om het toetsbeleid aan te passen aan de onderwijsvisie van de opleiding en daarmee ook aan (eventuele) specifieke didactische modellen die vragen om innovatieve toetsing en toetsvormen. Dit draagt bij aan optimale *constructive alignment*: een geïntegreerd geheel van leerdoelen, leeractiviteiten en toetsactiviteiten.

Het toetsproces kent vele betrokkenen en belanghebbenden. Het is daarom van belang om taken en verantwoordelijkheden voor de verschillende onderdelen van de toetsing goed te beschrijven[2]. Dit kader is primair opgesteld voor het onderwijsmanagement, beleidsmedewerkers, examencommissies en toetsdeskundigen, die verantwoordelijk zijn voor de uitwerking van toetsbeleid op opleidingsniveau dan wel faculteitsniveau. Het biedt onderwijsmanagement en beleidsmedewerkers praktische handvatten om het beleid op opleidingsniveau vorm te geven.

1 Beleid kan bijvoorbeeld ook op niveau van een domein (zoals binnen de FMG), of School of College worden geformuleerd.

2 Zie bijlage 2

3. Positionering kader binnen de wettelijke context

Het Kader Toetsbeleid staat niet op zichzelf: het maakt onderdeel uit van een groter geheel aan wet- en regelgeving, richtlijnen en (beleids)kaders op het gebied van onderwijs en toetsing. Aan de basis staat de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW)[3]. In het onderstaande figuur zijn de belangrijkste documenten en de onderlinge samenhang op de verschillende niveaus weergegeven.

Hiermee geven we ook het belang van het Kader Toetsbeleid voor de hele kwaliteitszorgcyclus van toetsing voor instelling en opleidingen weer.

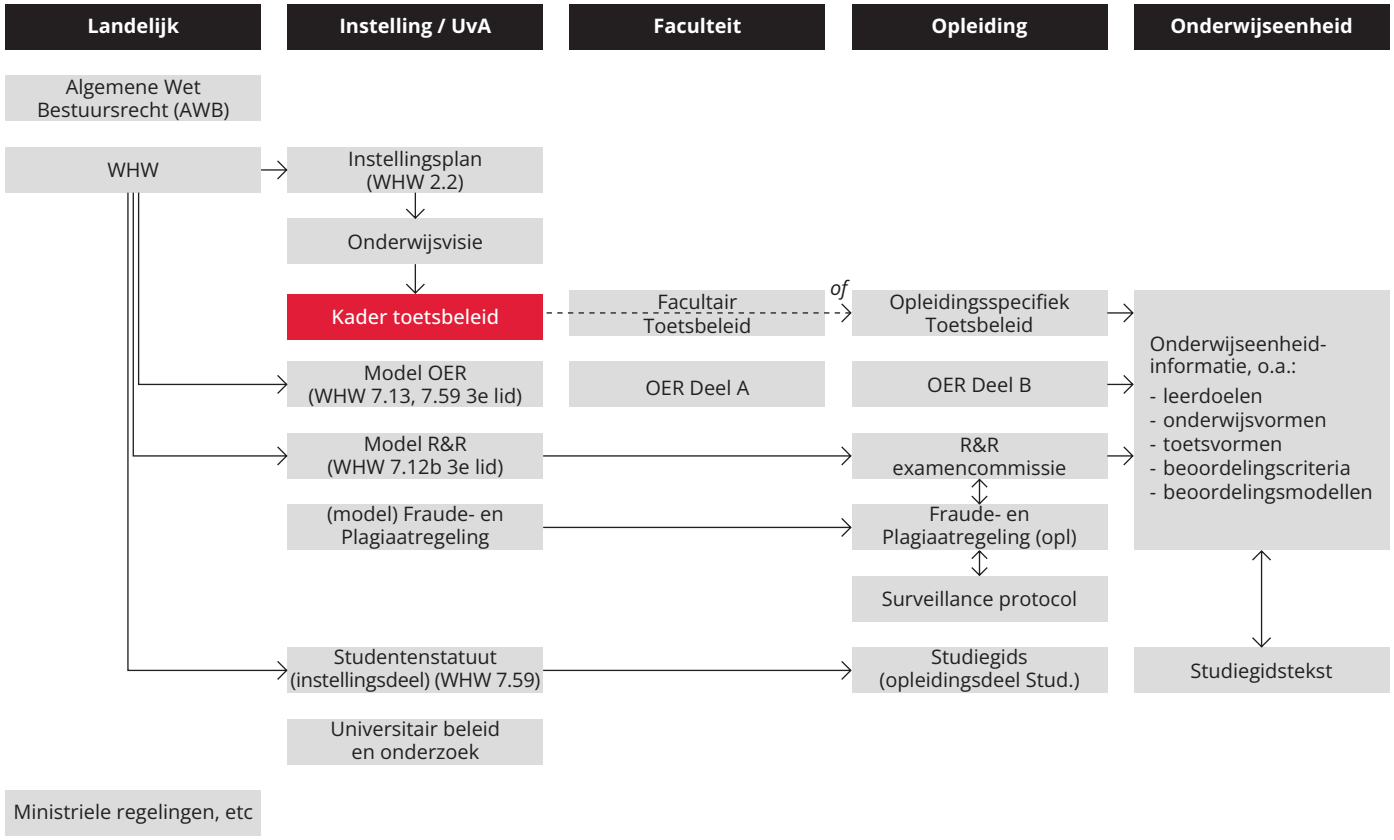
3.1 Rollen, taken en verantwoordelijkheden

Niet alleen de samenhang tussen de documenten is relevant voor het opstellen van gedegen toetsbeleid. De samenwerking en afstemming tussen alle betrokkenen bij het toetsbeleid is cruciaal. Op basis van de regels kunnen de verantwoordelijke betrokkenen de samenwerking en afstemming vorm geven.

Hiervoor is het noodzakelijk de (wettelijke) rollen, taken en verantwoordelijkheden van betrokkenen bij toetsing duidelijk te beschrijven. Zo is het duidelijk wie, wanneer en bij welke stap betrokken moet worden in het toetsproces.

Figuur 1:

Positionering Kader Toetsbeleid binnen de wettelijk context

3 Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Voorwaarde 1:
Model regelingen en documenten als uitgangspunt

Het CvB van de UvA stelt voor verschillende verplichte regelingen modellen beschikbaar die voldoen aan wettelijke kaders en aanvullend UvA beleid (onder andere aansluitend op de onderwijsvisie van de UvA). Het volgen van de meest actuele modellen borgt de volledigheid van de OER, R&R en ander documenten (zie figuur 1) per opleiding. Hiermee zorgen opleidingen (met name opleidingsdirecteuren) voor de kwaliteit van onderwijs en kan de examencommissie de kwaliteit van de toetsing optimaal borgen.

In bijlage 2 zijn de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de belanghebbenden bij het toetsproces weergegeven, gerelateerd aan de documenten van figuur 1.

4. Visie op onderwijs en toetsing

Nog niet eerder is er een duidelijke toetsvisie voor de UvA geformuleerd. Deze toetsvisie sluit aan op de onderwijsvisie van de UvA[4] en haalt ook inspiratie uit ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en toetsing, zoals onder andere geformuleerd in de Visie Blended Onderwijs[5] en de publicatie Toekomstperspectieven op (digitaal) toetsen (SURF, 2022)[6]. In dit laatste document wordt op basis van trends in het hoger onderwijs vijf dimensies[7] beschreven waarop instellingen een positie kunnen bepalen die richting geven aan hun visie op toetsen.

De onderwijsvisie van de UvA beschrijft vier onderwijsambities waar UvA-breed naar wordt gestreefd:

1. De UvA richt zich op de ontwikkeling van gemotiveerde en ambitieuze studenten door het aanbieden van kwalitatief hoogwaardig en innovatief onderwijs.
2. De UvA is een brede onderzoeksintensieve universiteit die studenten opleidt om met kennis en kunde te floreren in een steeds complexere wereld.
3. De UvA streeft ernaar een open én diverse gemeenschap te zijn waarin alle studenten zich thuis voelen en gelijke kansen krijgen.
4. De UvA belegt de verantwoordelijkheid van het onderwijs zo dicht mogelijk bij docenten met veel aandacht voor ondersteuning, kennisdeling en docentprofessionaliteit.

De UvA maakt op het gebied van toetsing, om de eerste twee ambities uit de onderwijsvisie na te streven, gebruik van **constructive alignment** en een meer authentieke wijze van toetsen. Voorbeelden van **authentiek toetsen** zijn een case study, een (gesimuleerd) patiëntengesprek of een presentatie van (eigen) onderzoeksresultaten. Door de grote verscheidenheid aan eindtermen van opleidingen en leerdoelen per vak, zal het principe van constructive alignment vragen om een grote variëteit aan toetsen en toetsvormen. Authentieke toetsing past goed bij het toetsen van (academische) vaardigheden voor het behalen van leerdoelen van vakken en eindtermen van opleidingen.

4 Onderwijsvisie - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

5 Onderwijsvernieuwing en blended onderwijs - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

6 Toekomstperspectief op (digitaal) toetsen en beoordelen (versnellingsplan.nl)

7 Dimensie 1: Formatieve en summatieve functie van toetsen in balans, Dimensie 2: Toetsen en leren geïntegreerd en samenhangend, modulair waar wenselijk, Dimensie 3: Toetsen authentiek en gevarieerd, Dimensie 4: Plaats-, tijd- en vormonafhankelijk waar dat leren faciliteert en Dimensie 5: Toetsproces in samenhang en in samenwerking gedigitaliseerd en georganiseerd

Daarnaast streeft de UvA naar een grotere **integratie van toetsen en leren**, waarbij de toets niet langer wordt gezien als het sluitstuk, maar een integraal onderdeel is van het leerproces. Dit geeft de student ook meer zicht op de studievoortgang. Dit sluit ook aan op de Visie Blended

Learning, waarbij de doelen 'Waardevoller on-campus onderwijs' en het 'Beter ondersteunen en structureren van het leerproces van studenten' onder andere door middel van de inzet van verschillende digitale (feedback en oefen) tools worden nagestreefd.

De UvA richt zich met deze visie op een passende **balans tussen de formatieve en summatieve** functie van toetsing waarbij formatieve toetsing (ook wel formatieve feedback of formatief handelen genoemd) is gericht op het diagnosticeren en tussentijds monitoren van en reflecteren op de ontwikkeling van het geleerde tijdens het onderwijsproces. Deze manier van toetsen is vooral bedoeld als zelfevaluatie-instrument, waarmee studenten kunnen bekijken hoe ver zij op een bepaald moment zijn in hun studie. Formatieve toetsen zijn met name gericht op het voorzien van feedback en zijn dus niet bedoeld voor het geven van een cijfer dat meetelt voor de eindbeoordeling.

Uit het Adviesrapport toetsing & werkdruk (2020) komt naar voren dat de toenemende werkdruk onder docenten, onder andere voort lijkt te komen uit de toename van de hoeveelheid summatieve toetsen in het onderwijs. Dit betreft (deel) toetsen die meetellen voor het eindcijfer. Een passende balans tussen formatieve en summatieve toetsing zou op termijn ook bij kunnen dragen aan de verlaging van de werkdruk. Een voorwaarde is dan wel dat bij de formatieve toetsing de feedback niet (enkel) door de docent hoeft te worden gegeven. Ook (mede)studenten kunnen daarin een rol spelen.

Met name voor de formatieve functie van toetsing is er ruimte voor **plaats- en tijdsonafhankelijk toetsen**: studenten hoeven niet altijd op een bepaald moment (en/of) op een bepaalde plek aanwezig te zijn om de toets af te nemen. Hiermee wordt het toetsproces flexibeler en de toegankelijkheid van toetsen voor alle studenten van de UvA vergroot, wat aansluit bij de derde ambitie van de UvA.

Bij het opstellen van het toetsbeleid worden keuzes gemaakt die bijdragen aan de open én diverse gemeenschap die de UvA wil zijn. Onderwijs en toetsing moeten herkenbaar zijn voor studenten vanuit diverse achtergronden en aansluiten bij een diverse en internationale maatschappij.

Professionalisering op het gebied van toetsing, voor zowel beginnende als ervaren docenten, examinatoren en examencommissieleden wordt aangemoedigd, gefaciliteerd en ondersteund door de UvA. Hierbij spelen de facultaire en centrale Teaching & Learning Centers (TLC's) een belangrijke rol. Innovatie op het gebied van (digitale) toetsing wordt nauw gevolgd en het docentprofessionaliseringsaanbod wordt daar op aangepast. Daarnaast richten we ons op het neerzetten van een organisatie waarin **ondersteuning en digitalisering van het toetsproces** zo veel mogelijk integraal aangepakt en georganiseerd wordt. Door het gehele toets proces zoveel mogelijk te laten ondersteunen door de diensten, wordt het onderwijs en bijbehorende toetsing voor alle studenten maximaal gefaciliteerd. Ook kan die integrale aanpak het faciliteren van studenten met functiebeperkingen zoals dyslexie (gunstig lettertype) en kleurenblindheid (contrasterende kleuren bij afbeeldingen) voortdurend borgen.

4.1 Toetsing en werkdruk

Werkdruk is een actueel en belangrijk thema binnen het hoger onderwijs. Zowel voor docenten als studenten is een te hoge werkdruk een onwenselijke situatie. In de medewerkersmonitor van de UvA wordt al meerdere jaren op rij een hoge werkdruk door het Wetenschappelijk Personeel gerapporteerd (verschil feitelijke en gewenste werkdruk[8]). De werkdruk die toetsing specifiek met zich meebrengt is beschreven in het Adviesrapport Toetsing & Werkdruk (2020). In dit kader benadrukken we de verantwoordelijkheid van alle betrokkenen bij het toetsproces om oog te hebben voor de gevolgen voor de werkdruk van bepaalde keuzes voor zowel medewerkers als studenten. Binnen de wettelijke kaders en universitaire regels en richtlijnen zijn er voldoende keuzes mogelijk die de werkdruk zowel voor medewerkers (docenten, examencommissies en ondersteuners) als studenten tot een meer acceptabel niveau beperken. De kwaliteit en effectiviteit van toetsing heeft hierin vanzelfsprekend de hoogste prioriteit. Naast de nadruk op het belang om bij het maken van keuzes voor het opleidingsspecifiek toetsbeleid de effecten van die keuzes op de werkdruk van medewerkers en studenten goed af te wegen, zijn er op basis van het adviesrapport ook een aantal

8 Medewerkersmonitor - Bestuursstaf en diensten (GDE) - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

concrete tips geformuleerd. Een selectie van deze tips die toepasbaar zouden kunnen zijn binnen opleidingsspecifiek toetsbeleid zijn verwerkt in dit kader en opgenomen als bijlage 3 van dit document. Daar waar passend voor de opleiding, is het aan te bevelen deze werkdruk tips binnen het opleidings-specfieke beleid uit te werken.

4.1.1 Werkdruk studenten

Naast werkdruk die voortkomt uit praktische zaken rond toetsing voor met name de docenten en ondersteuners, geldt voor studenten dat het onderwijsprogramma en de planning van toetsen de werkdruk enorm kan verhogen en daarmee de studeerbaarheid van het programma onder druk zet. Voltijds studeren vraagt vanzelfsprekend voltijd beschikbaarheid en inzet van studenten. Daar staat wel tegenover dat studenten (voor de fulltime opleiding met hoofdinschrijving) recht hebben op een studeerbaar programma (Studentenstatuut UvA)[9]. Een goed doordacht toetsbeleid zou hieraan moeten bijdragen.

Studeerbaar programma

Studenten hebben recht op een studeerbaar programma. Dit wordt onder meer gerealiseerd door:

- de toetsing gelijkmatig te spreiden, zowel over het hele studiejaar als binnen onderwijseenheden. Hiervoor kan een combinatie van formatieve en summatieve toetsen worden ingezet.
- bij de planning van de verschillende toetsmomenten concurrentie tussen toetsen van verschillende onderwijseenheden binnen een opleiding te voorkomen. Denk hierbij ook aan het plannen van herkansingen.

9 Studentenstatuut UvA - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

5. Het Toetsweb – een praktisch model voor toetsbeleid

Toetsbeleid is een samenhangend stelsel van kwaliteitszorg waarin maatregelen en voorzieningen zijn getroffen om de kwaliteit van toetsing en examinering te bewaken en te bevorderen (Inspectie van het Onderwijs, 2003). Op verschillende niveaus binnen een instelling kan toetsbeleid geformuleerd worden. Goed toetsbeleid kenmerkt zich door samenhang: het sluit aan bij de onderwijsvisie en is op de verschillende niveaus consistent (Inspectie van het Onderwijs, 2016).

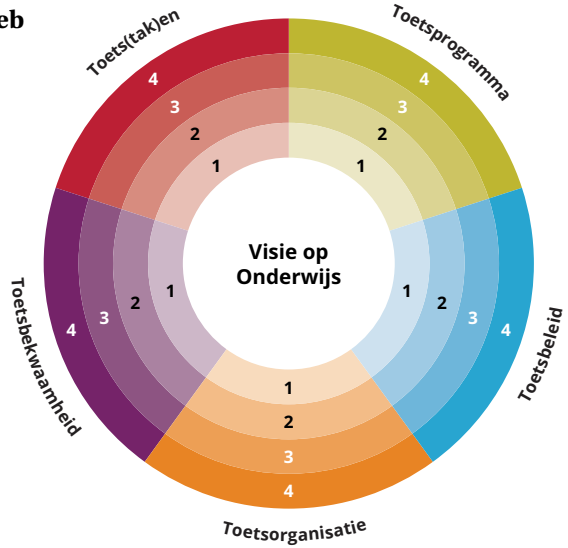
Het rapport van de onderwijsinspectie (2016) verwijst naar de toetspiramide als praktisch uitgangspunt voor de uitwerking van toetsbeleid. Het toetsweb[10] is een verdere uitwerking van de toetspiramide, ontwikkeld door de HAN University of Applied Sciences en plaatst de onderwijsvisie in het centrum van het model. Vanwege dit uitgangspunt sluit het toetsweb als model beter aan bij het Kader Toetsbeleid van de UvA dan de toetspiramide. In dit document gebruiken we het toetsweb om het toetsbeleid vorm te geven.

Opleidingen kunnen zich ontwikkelen wat betreft de kwaliteit van toetsing. In het toetsweb worden vier ontwikkelingsfasen onderscheiden, geïnspireerd door het Auditing Instrument for Sustainability in Higher Education (AISHE).

Opleidingen zullen zich voor verschillende onderdelen in verschillende ontwikkelingsfasen (kunnen) bevinden.

In dit hoofdstuk bespreken we de onderdelen van het toetsweb (5.1 Toetsbekwaamheid, 5.2 Toetsorganisatie, 5.3 Toetsbeleid, 5.4 Toetsprogramma en 5.5 Toets(tak)en)), geven we invulling aan het toetsweb op het niveau van de instelling (aansluitend bij de UvA Onderwijsvisie), en gaan we in op hoe dit model faculteiten en opleidingen kan ondersteunen bij het opstellen van een opleidingsspecifiek toetsbeleid.

Figuur 2:
Toetsweb

10 Het toetsweb: duurzame kwaliteit van toetsing (han.nl)

Het uitwerken van het onderdeel toets(tak)en uit het toetsweb is met name op opleidingsniveau en het niveau van de onderwijseenheid relevant. Om concrete handvatten te bieden welke onderwerpen in het opleidingsspecifiek toetsbeleid met betrekking tot dit onderdeel moeten worden behandeld, sluiten we aan bij de stappen uit de toetscyclus[11]. De belangrijkste onderwerpen, behorend bij elk van de stappen staan beschreven op de website van het UvA Teaching & Learning Centre (TLC) en worden in dit toetskader gevolgd. Zie voor deze uitwerking paragraaf 5.5. De TLC toetscyclus legt de focus op de informatievoorziening van de docent, maar afspraken over de aangehaalde onderwerpen zijn op opleidingsniveau ook relevant om te beschrijven in het opleidingsspecifieke toetsbeleid.

Voorwaarde 3:
Toetsbeleid op opleidingsniveau.

Voor elke opleiding is het toetsbeleid uitgewerkt binnen het kader van de geldende wettelijke en UvA-centrale regelgeving en beleid. Hierin wordt voor studenten, docenten, vakcoördinatoren, examinatoren, examencommissie en onderwijsmanagement het beleid rond de toetsing op opleidingsniveau verder gespecificeerd. Een aanbeveling is om bij herziening van het beleid, dit op te zetten in lijn met het toetsweb en de toetscyclus. In dit toetsbeleid zijn ten minste de onderwerpen uit hoofdstuk 5 van het kader opgenomen.

5.1 Toetsbekwaamheid

Deskundigheid op het gebied van toetsing is noodzakelijk op alle niveaus van het toetsbeleid. Vanzelfsprekend is toetsbekwaamheid van docenten van essentieel belang om toetsinformatie te kunnen interpreteren en te gebruiken om vast te stellen waar studenten staan en hoe deze informatie verder kan bijdragen aan het leerproces van de student (Straetmans, 2006). Maar ook de deskundigheid van de examencommissie en eventuele toetscommissie is van belang voor het borgen van de toetskwaliteit en deskundigheid van het opleidingsmanagement voor het opstellen van een gebalanceerd en gevarieerd toetsprogramma / toetsplan.

Toetsbekwaamheid is voorwaardelijk voor goede toetsing en goed toetsbeleid. Het faciliteren van voldoende mogelijkheden en tijd om de deskundigheid van alle betrokkenen bij het toetsbeleid te bevorderen is daarom ook een relevante voorwaarde. Het toepassen van digitale en online toetsvormen en tools is hierin in toenemende mate een belangrijk aandachtspunt.

Kennisdeling tussen alle betrokkenen bij het toetsproces (onder andere toetsdeskundigen, examinatoren en examencommissies) en een goede en heldere informatievoorziening draagt bij aan de deskundigheidsbevordering. Het UvA Teaching & Learning Centre faciliteert deze deskundigheidbevordering en kennisdeling. Op de website van het TLC is hierover veel informatie te vinden.

11 Toetscyclus - UvA Teaching and Learning Centre

Voorwaarde 4:
Professionalisering

De UvA voorziet docenten en examinatoren, van mogelijkheden tot professionalisering op het gebied van curriculumontwikkeling en toetsdeskundigheid om de kwaliteit van onderwijs en toetsen continu te borgen en te verbeteren (BKO/SKO/cursussen en workshops). Het trainingsaanbod volgt daarbij ook de nieuwste wetenschappelijke inzichten op het gebied van (digitale) toetsing.

5.2 Toetsorganisatie

De toetsorganisatie in het toetsweb betreft de wijze waarop docenten, examencommissie, toetscommissie, management en ondersteunend personeel doelgericht met elkaar samenwerken om de gewenste toetskwaliteit op alle toetsentiteiten te realiseren (Van Deursen & Van Zijl, 2015).

De organisatie van de toetsing is belangrijk om toetskwaliteit te kunnen garanderen. De toetsorganisatie is daardoor, net als de toetsbekwaamheid, voorwaardelijk voor kwalitatief goede toetsing en goed toetsbeleid.

Verschillende toetsvormen (mondeling, schriftelijk, papier, digitaal, online of fysiek) stellen verschillende eisen aan de toetsorganisatie.

Voor een mondelinge toets wordt er wat anders verwacht van de organisatie dan voor het afnemen van een digitale toets of online toets. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de rollen, taken en verantwoordelijkheden die horen bij toetsing in het algemeen en digitale toetsing in het bijzonder. Dit betreft de summatieve toetsing. Voor de organisatie van formatieve toetsing ligt de verantwoordelijkheid met name bij de vakcoördinator en docenten. Vanzelfsprekend kan voor formatieve toetsing wel gebruik gemaakt worden van de beschikbare toetsorganisatie (afnemen van een quiz via Canvas bijvoorbeeld).

Voorwaarde 5:
Tijdige en voldoende voorzieningen

De opleiding zorgt voor adequate voorzieningen voor het afnemen van een toets, onder andere door tijdig afspraken te maken met de daarvoor verantwoordelijke afdelingen.

Voorwaarde 6:
Adequate (digitale) voorzieningen

De instelling voorziet faculteiten en opleidingen van (digitale) voorzieningen om toetsen op een verantwoorde wijze af te nemen en cijfers te registreren. De examinatoren maken alleen gebruik van door de UvA verstrekte voorzieningen. Examinatoren worden adequaat ondersteund in het gebruik van applicaties voor toetsafname en cijferregistratie.

Voor archivering van opleidings- en toetsdocumenten geldt een aantal regels en verschillende bewaartermijnen, die zijn vastgelegd in de 'Bewaartermijnen Onderwijs – Selectiematrix onderwijsdocumenten UvA 2020'[12]. Om de kwaliteit van de toetsing aan te kunnen tonen aan externe en interne commissies is het daarnaast raadzaam om ook ander toetsmateriaal (zoals peer-raadpleging, kwaliteitsanalyse en eventuele verbeterwensen) te archiveren. Het is niet verplicht om uitgebreide toetsdossiers op te stellen, zo lang de relevante toetsmaterialen goed worden gearchiveerd. Het betreft hier de archivering van de summatieve (deel)toetsen.

De opleiding is verantwoordelijk voor het beheer van het relevante toetsmateriaal. De uitvoering van het beheer berust bij de betrokken onderwijsadministratie.

5.3 Toetsbeleid

Met het onderdeel toetsbeleid uit het toetsweb wordt het geheel aan vastgestelde afspraken, zowel inhoudelijk als procedureel, over toetsen en beoordelen bedoeld (Bruijns & Kok, 2015). Deze stap in het web beschrijft dat toetsbeleid op meerdere niveaus te onderscheiden is, waaronder het beleid op instellingsniveau en het beleid op opleidingsniveau.
In dit Kader Toetsbeleid beschrijven we bepaalde voorwaarden van het toetsbeleid op instellingsniveau. Dit kader vormt het uitgangspunt voor de verdere uitwerking van beleid op faculteits- dan wel opleidingsniveau. Voor opleidingen wordt dit onderdeel van het web meer in detail uitgewerkt. Dit biedt studenten, vakcoördinatoren, docenten, examinatoren, toetsdeskundigen, opleidingsmanagement en onderwijsondersteuners praktische handvatten voor het

12 Documenten archiveren, registreren, digitaliseren - UvA-medewerkers - Universiteit van Amsterdam

uitvoeren van dat deel van de toetscyclus waar men verantwoordelijk voor is.

Het volstaat niet het toetsbeleid te beschrijven. Het is van belang dat alle betrokkenen op de hoogte zijn van het toetsbeleid en waar ze de voor hen relevante informatie kunnen vinden.

Voorwaarde 7:
Heldere communicatie en informatievoorziening over toetsing

Voor elke student, vakcoördinator, docent en examinator moet helder zijn wat er op gebied van onderwijs en toetsing van hen wordt verwacht. Hiervoor is duidelijke communicatie en instructie vanuit de opleiding van belang. Vanuit de instelling en opleiding worden betrokkenen actief gewezen op de OER, regels en richtlijnen van de examencommissie, het toetsbeleid, studentenstatuut, studiegids en informatie van de onderwijseenheid.

5.4 Toetsprogramma

In Europa zijn in 2004 de zogenaamde Dublindescriptoren (zie bijlage 4) opgesteld, waarmee het niveau van een curriculum in het Hoger Onderwijs bepaald wordt (HBO en WO, bachelor en master). Dit kwaliteitskader had tot doel het niveau van opleidingen binnen de EU gelijkwaardig te maken. Er zijn inmiddels meer kwaliteitskaders ontwikkeld (EQF/NLQF (europass.nl)) die in veel Europese landen worden gebruikt, maar binnen Nederland wordt vooralsnog voornamelijk gewerkt met de Dublindescriptoren, zo ook bij de UvA. Het is wel noodzakelijk de ontwikkelingen op dit vlak te blijven volgen.

Elke opleiding kent een andere invulling van de vijf onderwerpen uit de Dublindescriptoren (*Kennis en inzicht, Toepassen van kennis en inzicht, Oordeelsvorming, Communicatie, Leervaardigheden*), passend bij de inhoud en cultuur van de opleiding en het vakgebied. De opleidingsspecifieke invulling van de descriptoren zijn in de eindtermen van de opleiding terug te vinden.

Een toetsprogramma is een bewuste en beargumenteerde combinatie van toets(vorm)en, passend bij de eindtermen van een opleiding (Baartman & Van der Vleuten, 2015). Ofwel: het is een overzicht waaruit blijkt dat en hoe de gestelde eindkwalificaties worden getoetst. Een opleiding is geen optelsom van een aantal onderwijseenheden, maar vormt een eenheid, het curriculum. De opleidingsdirecteur is primair verantwoordelijk voor het toetsprogramma van de opleiding. Hiervoor is het van belang dat de eindtermen van de opleiding zijn uitgewerkt in concrete en toetsbare leerdoelen per onderwijseenheid.

Per onderwijseenheid zijn één of meer vakcoördinatoren/examinatoren[13] verantwoordelijk voor (de kwaliteit van) de inhoud, opzet en uitvoering van de onderwijseenheid binnen de kaders van het curriculum. Ook geeft een vakcoördinator/examinator invulling aan de toetsing in lijn met het toets

13 Indien de vakcoördinator niet tevens is aangewezen als examinator dan is er altijd een examinator eindverantwoordelijk.

programma, aansluitend bij de leerdoelen van de betreffende onderwijseenheid. Dit omvat ook het optimale aantal toetsmomenten, evenals de optimale balans tussen formatieve en summatieve toetsing.

De examencommissie beoordeelt en borgt niet alleen de kwaliteit van afzonderlijke (summatieve) toetsen, maar monitort ook de kwaliteit van het gehele toetsprogramma. In het laatste geval gaat het om samenhang en volledigheid van het totale pakket aan toetsen en of dat de gestelde eindkwalificaties toetst. Zie ook paragraaf 5.5.7.1.

Een goede samenwerking en afstemming tussen opleiding, examencommissie en examinatoren is van belang voor het opstellen van een gedegen toetsprogramma. In het opleidingsspecifieke kader beschrijft de opleidingsdirecteur, in afstemming met de betrokkenen binnen de opleiding het toetsprogramma van de betreffende opleiding.

Een toetsprogramma opstellen kost in eerste instantie veel tijd en energie, maar als het programma eenmaal staat geeft het alle betrokkenen bij het toetsproces helderheid en houvast en helpt het de examencommissie bij het uitvoeren van de wettelijke taken. Daarbij is het voor een opleidingsaccreditatie een goede basis voor de zelfreflectie en is herziening van het programma eenvoudiger.

Voorwaarde 8:
Kwaliteitskaders

De opleiding zorgt ervoor dat er expliciete en consistente verbanden zijn gelegd tussen de geldende kwaliteitskaders[14], eindtermen, leerdoelen van onderwijseenheden en onderwijs- en toetsvormen.

5.5 Toets(tak)en – TLC toetscyclus

Volgens de WHW omvat een toets (tentamen) ‘een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek’. Onder toetsen worden (leer)activiteiten en/of meetinstrumenten verstaan die worden ingezet om na te gaan of de beoogde leerresultaten zijn bereikt (Joosten-ten Brinke & Draaier, 2015). Het aantal toetsen/toetsmomenten dat passend is voor het toetsen van de leerdoelen van een specifieke onderwijseenheid wordt niet voorgeschreven: er is geen (wettelijk) minimum of maximum aantal toetsen per onderwijseenheid bepaald. Met aantallen toetsen kan gevarieerd worden, afhankelijk van de metacognitieve en zelfregulatievaardigheden van studenten (voor eerstejaars studenten zijn meerdere kleine toetsen wellicht behulpzamer dan voor ouderejaars studenten). Dit motiveert en helpt studenten tijdens de gehele onderwijsperiode te studeren. Het is van belang een goede balans te zoeken tussen de onderwijskundige principes van studiesucces[15] (activerend leren, integratie onderwijs en leren) en werkdruk voor

14 Vooralsnog worden de Dublindescriptoren gehanteerd. Het kan echter zijn dat op korte termijn andere kwaliteitskaders de norm worden zoals de EQF / NLQF.
15 Studiesucces - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

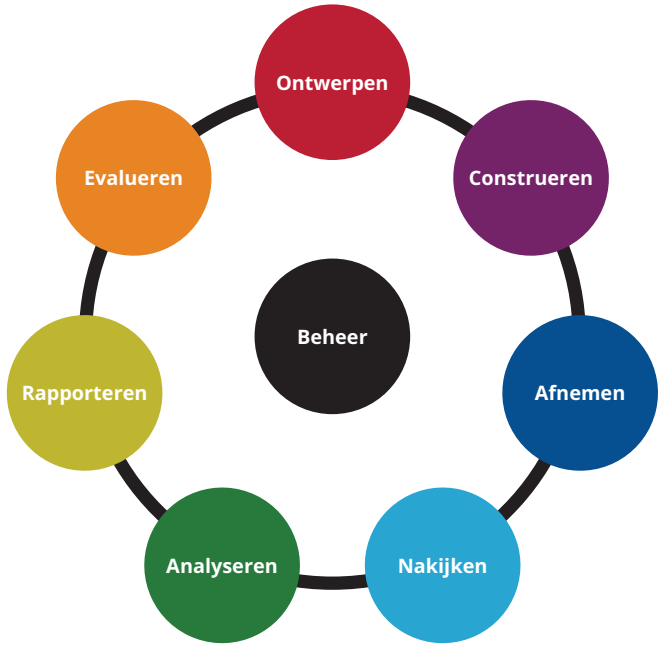
studenten en docenten. Denk hierbij aan de inzet van zowel formatieve als summatieve toetsing.

Toetsen is net als onderwijs een cyclisch proces: het doorlopen van een PDCA-cyclus draagt bij aan steeds verdere verbetering van de toetsing (en het onderwijs). Ook voor toetsen bestaan bruikbare modellen om alle stappen van de verbetercyclus te beschrijven. Het TLC van de UvA gebruikt hiervoor de toetscyclus. – zie figuur 3.

De stappen uit de toetscylus en onderhangende onderwerpen dienen als kapstok om opleidingspecifiek toetsbeleid vorm te geven. Voor meer informatie over de onderwerpen per stap, wordt steeds verwezen naar de website van het TLC. De insteek van de informatie op de TLC website is gericht op docentniveau, maar een vertaalslag naar opleidingsniveau is op basis van de beschikbare informatie goed te maken. Voor enkele onderwerpen van de toetscyclus gelden er aanvullende UvA brede richtlijnen of aandachtspunten. Deze worden in dat geval kort beschreven bij het betreffende onderwerp.

Met name in (her)accreditatietrajecten zijn toetsing (standaard 3 NVAO) en gerealiseerde leerresultaten (standaard 4 NVAO) hele belangrijke onderwerpen[16]. Gezien het belang van eindwerken/afstudeerwerken voor het vaststellen van de gerealiseerde leerresultaten, is het van belangrijk om in het kader en in opleidingsspecifiek toetsbeleid hier expliciet aandacht aan te besteden.

Figuur 3:
Toetscyclus

- Leerdoelen, kwaliteitseisen en toetsvormen
- Toetsmatrijs, normering, toetsvragen ontwerpen en beoordelingsinstrumenten
- Surveillance, proctoring en fraude
- Beoordelingsinstrumenten
- Tentamen- en item-analyse
- Bekendmaken cijfers, bespreken en feedback
- Evalueren van toets.

16 Beoordelingskader instellingsreview (nvao.net)

5.5.1 Ontwerpen

In het opleidingsspecifieke toetsbeleid komen ten minste onderstaande onderwerpen aan bod, als het gaat om het ontwerp van toetsen:

- **Eindtermen en leerdoelen**
- **Constructive alignment**
- **Kwaliteitseisen: Validiteit, betrouwbaarheid en transparantie**
- **Formatief en summatief toetsen**
- **Keuze toetsvormen**

Meer informatie over deze onderwerpen is te vinden op de website van de TLC:
1. Ontwerpen - UvA Teaching and Learning Centres

5.5.1.1 Aanvullende UvA afspraken - Ontwerpen

Keuze toetsvormen

In het overzicht van de TLC wordt aandacht besteed aan veel verschillende vormen van toetsing. Het biedt inspiratie, maar de wettelijke kaders bieden ook ruimte voor innovatie op het gebied van toetsing. Mede door de coronacrisis heeft het online onderwijs en digitale (online) toetsen een vlucht genomen. Voor digitale toetsen en online toetsen geldt, net als voor andere toetsvormen, dat ze moeten passen bij de leerdoelen van het onderwijs.

De kwaliteit van de toets en constructive alignment zijn belangrijke bouwstenen van dit nieuwe kader. Deze uitgangspunten kunnen gevolgen hebben voor opleidings-specifiek toetsbeleid en de keuze van toetsvormen en daarmee ook voor de beoordeling van de toets en de tijdsinvestering die dit vraagt. Het is van belang om dit te beseffen bij eventuele aanpassingen.

Groepsopdrachten

Groepsopdrachten kunnen in lijn met de leerdoelen van een vak een toevoeging zijn aan de verschillende toetsvormen die worden toegepast. Het is bij groepsopdrachten wel van belang dat het mogelijk blijft om per student vast te stellen dat de leerdoelen van het betreffende vak (in voldoende mate) behaald zijn.

5.5.2 Construeren

In het opleidingsspecifieke toetsbeleid komen ten minste onderstaande onderwerpen aan bod, als het gaat om het construeren van toetsen:

- **Toetsmatrijzen**
- **Normering en cesuur**
- **Ontwerpen van toetsvragen**
- **Beoordelingsinstrument ontwerpen**
- **Peerreview**

Meer informatie over deze onderwerpen is te vinden op de website van de TLC:
2. Construeren - UvA Teaching and Learning Centres

5.5.2.1 Aanvullende UvA afspraken – Construeren

Cesuur methode

In de (model)OER van de UvA is vastgelegd bij welk eindcijfer een student geslaagd is voor een vak. Hoe dat cijfer precies tot stand komt, wordt bepaald door de examinator (meestal is dit ook de vakcoördinator) van een vak. Binnen het opleidingsspecifiek toetsbeleid hiervoor ook aanvullende regels kunnen zijn opgesteld, bijvoorbeeld door een keuze voor bepaalde methoden voor berekening met elkaar af te spreken.

5.5.3 Afnemen

In het opleidingsspecifieke toetsbeleid komen ten minste de onderstaande onderwerpen aan bod, als het gaat om het afnemen van toetsen:

- **Regels en richtlijnen**
- **Surveillance en studentidentificatie**
- **Veiligheid digitaal toetsen**
- **Extra tijd of bijzondere voorzieningen**
- **Praktische organisatie**

Meer informatie over deze onderwerpen is te vinden op de website van de TLC:
3. Afnemen - UvA Teaching and Learning Centres

5.5.3.1 Aanvullende UvA afspraken - Afnemen

Surveillance

Tijdens toetsen, zowel online als op locatie, is surveillance noodzakelijk om de toets ordelijk te laten verlopen. Hoewel in de praktijk examinatoren en docenten vaak aanwezig zijn tijdens een toetsafname, is dat niet verplicht. Hiervoor kunnen ook (ingehuurde) surveillanten worden ingezet. Wel is het noodzakelijk dat de/een examinator (telefonisch) bereikbaar is voor vragen van de surveillanten.

Online surveillance

Hoewel voor de coronacrisis ook al op kleine schaal gebruik gemaakt werd van vormen van online surveillance, is door de crisis de noodzaak van het gebruik hiervan, met name door het gebruik van Proctorio noodzakelijk geweest om het onderwijs en de toetsing doorgang te laten vinden en studievertraging zo veel mogelijk te beperken.

In 2020 heeft het CvB een besluit genomen specifiek over de toepassing van online proctoring met Proctorio (Besluit Online proctoring met Proctorio, mei 2020). In dit besluit is bepaald dat de mogelijkheid van online proctoring wordt toegevoegd aan de mogelijkheden voor het op afstand (online) afnemen van tentamens waar geen passend alternatief voor gevonden kan worden, gerelateerd aan de Coronacrisis. Het uitgangspunt van de UvA wat online proctoring blijft vooralsnog 'nee, tenzij' en gerelateerd aan de coronasituatie. Bij de toepassing voor selectietoetsen kunnen andere overwegingen een rol spelen.

5.5.4 Nakijken en beoordelen

In het opleidingsspecifieke toetsbeleid komen ten minste onderstaande onderwerpen aan bod, als het gaat om het nakijken en beoordelen van toetsen:

- **Beoordelingsinstrumenten**
- **Antwoordmodel voor gesloten- en open vragen**
- **Beoordelingsinstrumenten voor vaardigheidstoetsen**
- **Rubric voor essays, papers en casusvragen**
- **Fraude en plagiaat**

Meer informatie over deze onderwerpen is te vinden op de website van de TLC:
4. Nakijken en beoordelen - UvA Teaching and Learning Centres

5.5.4.1 Aanvullende UvA afspraken – Nakijken en beoordelen

Beoordelingsinstrumenten

Het gebruik maken van (standaard) beoordelingsinstrumenten voor summatieve toetsing vraagt om een initiële tijdsinvestering, maar kan, naast het bevorderen van de kwaliteit van de beoordeling, ook tijdwinst opleveren.

Het voordeel van het gebruik van beoordelingsinstrumenten is dat er bij toetsen waarvoor veel nakijktijd noodzakelijk is, kan worden gewerkt met nakijkhulp. Dit kan bijvoorbeeld door inzet van junior docenten en zelfs studentassistenten, mits dit onder toezicht van de/een examinator geschiedt.

Fraude en plagiaatregeling

De UvA verwacht dat elke student de normen en waarden inzake wetenschappelijke integriteit kent en daar naar handelt. Om adequaat te kunnen handelen in het geval er toch vermoedens zijn van fraude of plagiaat, wordt voor elke opleiding een Fraude en Plagiaatregeling vastgesteld. In een Fraude en plagiaatregeling[17] staat beschreven hoe betrokkenen bij het toetsproces moeten handelen in geval van fraude en/of plagiaat. De UvA stelt een model Fraude en Plagiaatregeling beschikbaar die door de betreffende examencommissie kan worden aangevuld, (waar mogelijk) aangepast en moet worden vastgesteld en opgenomen in de Regels en Richtlijnen van de examencommissie.

17 Fraude- en plagiaatregeling studenten UvA - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

5.5.5 Analyseren

In het opleidingsspecifiek toetsbeleid komen ten minste onderstaande onderwerpen aan bod, als het gaat om het analyseren van toetsen:

- **Tentamenanalyse**
- **Itemanalyse**
- **Correctie bij te moeilijk of te makkelijk tentamen**

Meer informatie over deze onderwerpen is te vinden op de website van de TLC:
5. Analyseren - UvA Teaching and Learning Centres

5.5.5.1 Aanvullende UvA afspraken – Analyseren

Het analyseren van items en toetsen vraagt om meer kennis en vaardigheden. Het kunnen beschikken over specialistische ondersteuning voor de uitvoering van bijvoorbeeld een psychometrische analyse kan van meerwaarde zijn voor de kwaliteit en kwaliteitsverbetering van de toetsing. Deze expertise dient dan wel beschikbaar te zijn voor examinatoren, of examinatoren moeten de tijd en ruimte krijgen zich zelf hierin verder te professionaliseren.

5.5.6 Rapporteren

In het opleidingsspecifiek toetsbeleid komen ten minste onderstaande onderwerpen aan bod, als het gaat om het rapporteren van toetsen:

- **Bekendmaking toetsresultaten**
- **Feedback**
- **Inzagerecht**
- **Hertentamens**

Meer informatie over deze onderwerpen is te vinden op de website van de TLC:
6. Rapporteren - UvA Teaching and Learning Centres

5.5.6.1 Aanvullende UvA afspraken – Rapporteren

Inzagerecht

Studenten hebben recht op inzage in een (summatieve) toets. Zij mogen dan ook het antwoordmodel of beoordelingsinstrument inzien. De wijze van inzage staat niet vast (zie de website van de TLC voor de verschillende mogelijkheden). Het kan wel wenselijk zijn om als opleiding naar het inzageproces te kijken. Het stroomlijnen van het inzagemoment kan helpen de werkdruk te verminderen. Kies bij voorkeur voor een wijze van inzage die recht doet aan het inzagerecht de studenten, maar die de docent weinig tijd kost én rekening houdt met de herbruikbaarheid van de toets.

5.5.7 Evalueren

Het evalueren van een toets maar ook een heel toetsprogramma is een hele belangrijke stap in de kwaliteitszorgcyclus van toetsen en toetsing om voortdurende monitoring en kwaliteitsverbetering te kunnen uitvoeren in aanloop naar een nieuwe PDCA cyclus op niveau van de betreffende toets of het toetsprogramma als geheel.

Praktische informatie over dit onderwerp is te vinden op de website van de TLC:
7. Evalueren - UvA Teaching and Learning Centres

5.5.7.1 Aanvullende UvA afspraken – Evalueren

Evalueren toetsen

Het evalueren van de toets is onderdeel van de evaluatie van het vak als geheel. In eerste instantie is hiervoor de vakcoördinator verantwoordelijk. De vakcoördinator beschikt zelf over belangrijke informatie (documentatie, procesverloop, prestaties, analyses), maar kan daarvoor ook extra informatie en (studenten)feedback verzamelen om een compleet beeld te vormen over de kwaliteit van het onderwijs

en de bijbehorende toetsing. Studentenfeedback over de door hen ervaren kwaliteit van de toetsing wordt standaard meegenomen in de standaard studentfeedbacktool van de UvA (UvA Q[18]).

Naast de vakcoördinator is ook de opleidingsdirecteur verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. De opleidingsdirecteur monitort de kwaliteit van de opleiding als geheel en is verantwoordelijk voor het bijsturen als dat noodzakelijk is. Voor de opleidingsdirecteur is de opleidingscommissie een belangrijke gesprekspartner. De opleidingscommissie monitort de kwaliteitszorg van de opleiding als geheel en van de individuele vakken. De door studenten ervaren toetskwaliteit wordt hierin ook meegenomen. De opleidingscommissie kan bij signalen over de kwaliteit van toetsing bij de opleidingsdirecteur aankloppen, zodat deze daarover in gesprek kan met de vakcoördinator.

Evalueren toetsen – rol examencommissies
Een belangrijke rol is weggelegd voor de examencommissie als het gaat om de evaluatie van de (summatieve) toetsing. De examencommissie beoordeelt en borgt niet alleen de kwaliteit van afzonderlijke toetsen, maar monitort ook de kwaliteit van het gehele toetsprogramma (Voorwaarde 8).

Het verdient aanbeveling om een rooster te maken van de evaluaties, zodanig dat alle afzonderlijke toetsen en het gehele toetsprogramma periodiek geëvalueerd worden, tenminste eens in de zes jaar. Het is echter verstandig om (daarnaast) jaarlijks een steekproef te nemen van toetsen die nieuw zijn, toetsen die zijn opgevallen (hele hoge of hele lage slagingspercentages, opvallende toetsanalyse, veel bezwaren of klachten van studenten).

De examencommissie borgt het niveau en de kwaliteit van de tentamens of examens. Een belangrijke stap hierbij is te controleren of de toetsen voldoen aan de daarvoor gestelde leerdoelen.

Deze verantwoordelijkheid kan de examencommissie bijvoorbeeld uitoefenen door de kwaliteit zelf (steekproefsgewijs) te beoordelen, of dat te laten voorbereiden door een toetscommissie[19] of een toetsdeskundige. Een toetscommissie kan hiervoor ook het mandaat krijgen van de examencommissie. De examencommissie rapporteert hierover vanuit haar borgende taak aan de opleidingsdirecteur, die primair verantwoordelijk is voor verbetering van de toetskwaliteit[20].

Eindwerken
Bij visitaties wordt vaak de nadruk gelegd op de betrokkenheid van de examencommissie bij de beoordeling van de eindwerken/afstudeerwerken (zoals bachelor- of masterscripties). Er wordt steeds vaker een controle op afstudeerwerken door de examencommissie verlangd, omdat er bij een individueel begeleide scriptie een

18 UvA Q studentenfeedback - UvA-medewerkers - Universiteit van Amsterdam
19 Zie ook bijlage 2
20 Van de Veen, Pol en Moerkerke (2018). De toetscommissie: borgen of zorgen? De rol en positie van de toetscommissie in het bekostigd hoger onderwijs. Hoger Onderwijs Management , 2, 11-14.

verhoogd risico op subjectiviteit bestaat ten aanzien van de beoordeling. De examencommissie moet daarbij niet in de rol van beoordelaar treden, maar moet zich wel een oordeel vormen over de kwaliteit van de beoordeling van de eindwerken. Met name het niveau en de oriëntatie van de eindwerken zijn van belang: het echt bachelor- of master-niveau en is het voldoende onderzoeksintensief? Ook kijkt de examencommissie of eindwerken terecht met een voldoende zijn beoordeeld. De examencommissie geeft geen cijfer, maar verifieert (door een steekproef) of de eindwerken op de juiste wijze becijferd zijn, of het beoordelingsproces goed is gevolgd, of de formulieren volledig zijn ingevuld en de beoordeling is onderbouwd.

6. Actualisatie Kader Toetsbeleid

Het herzien en actualiseren van het Kader toetsbeleid is niet opgenomen in een vaste cyclus voor herziening, terwijl dit mede door de samenhang met de onderwijsvisie wel relevant is. In dit hoofdstuk beschrijven we een aantal uitgangspunten om het kader actueel te houden.

6.1 Eigenaarschap

Het eigenaarschap van het kader ligt bij Academische Zaken. Deze afdeling monitort of aanpassing van het kader wenselijk is, gebaseerd op de hieronder beschreven afspraken (6.2 Beheer).

Eventuele wijzigingen van het kader worden afgestemd met deskundigen op het betreffende onderwerp binnen de UvA, zodat de kwaliteit van het herziene toetskader is geborgd en er draagvlak is voor de uitvoering ervan.

6.2 Beheer

Dit kader sluit aan op de onderwijsvisie van de UvA en de wettelijke kaders op het gebied van toetsing. Indien de onderwijsvisie of de wettelijke kaders (bijvoorbeeld ook het model OER en model R&R) wijzigen, moet het kader getoetst worden aan deze wijzigingen en indien noodzakelijk aangepast worden. Daarnaast dient het document jaarlijks te worden gecontroleerd op de juistheid van verwijzingen.

Indien het Kader Toetsbeleid wordt aangepast, is het noodzakelijk de wijzigingen door te voeren in de uitwerkingen van het toetsbeleid op facultair- of opleidingsniveau. Hiervoor is heldere communicatie over aanpassingen aan het kader noodzakelijk evenals de eventuele gevolgen die deze wijzigingen kunnen hebben voor toetsbeleid op opleidingsniveau.

De onderwijsvisie van de UvA is van 2017. Bij het opstellen van de onderwijsvisie is geen visie op toetsing geformuleerd. Aangezien toetsing een integraal deel is van onderwijs, is het noodzakelijk om bij een toekomstige wijziging van de onderwijsvisie ook de visie op toetsing mee te nemen en onderdeel te laten zijn van de onderwijsvisie.

Herziening Kader Toetsbeleid:

- **Volledige herziening** van het Kader Toetsbeleid bij herziening van de Onderwijsvisie, waarbij het Kader Toetsbeleid via de formele route wordt aangepast en opnieuw wordt vastgesteld.
- **Aanvullingen en kleine aanpassingen** van het kader gebaseerd op nieuw, vastgesteld besluit, die relevant
- zijn voor het toetskader (zoals nieuwe besluitvorming rond proctoring), worden doorgevoerd zodra deze in werking treden.
- Er vindt een **jaarlijkse controle** plaats van verwijzingen en links onder verantwoordelijkheid van Academische Zaken.

Bijlage 1

Belangrijke documenten

Landelijk

- **Algemene Wet Bestuursrecht**
  wetten.nl - Regeling - Algemene wet bestuursrecht - BWBR0005537 (overheid.nl)
- **Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek**
  wetten.nl - Regeling - Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek - BWBR0005682 (overheid.nl)

Instelling/UvA

- **Instellingsplan**
  Instellingsplan 2021 – 2026: Inspiring Generations - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)
- **Onderwijsvisie**
  Onderwijsvisie - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)
- **Visie Blended Onderwijs**
  Onderwijsvernieuwing en blended onderwijs - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)
- **Kader Toetsbeleid**
  Kader Toetsbeleid - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)
- **Model OER, Inclusief richtlijnen ex. 9.5 WHW, zie kader:**
  Modellen Onderwijs- en Examenregeling (OER) - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

Bijlage II

Overzicht richtlijnen ex. 9.5 WHV UvA:		datum besluit: 20 november 2012 inwerking getreden: 1 september 2013
*De indeling is een **format** dat als richtlijn is vastgesteld:*		datum besluit: 14 februari 2008 inwerking getreden: 14 maart 2008
Art. 4.5 lid 3	*Laatste uitslag geldt*	datum besluit: 14 februari 2008 inwerking getreden: 14 maart 2008
Art 4.6	*Cijfers* *(5,5 als voldoendegrens)*	datum besluit: 5 april 2017 inwerking getreden: 1 mei 2017
Art 1.2a	*Flexstuderen (uitsluitend voor opleidingen die deelnemen aan expiriment)*	

- **Model Regels en Richtlijnen**
  Model Regels en richtlijnen examencommissie - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)
- **(model) Fraude en Plagiaatregeling**
  Fraude- en plagiaatregeling studenten UvA - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)
- **Studentenstatuut (instellingsdeel)**
  Studentenstatuut UvA - Universiteit van Amsterdam (uva.nl)

Bijlage 2

Taken en verantwoordelijkheden

Hieronder een overzicht van de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot het toetsproces, zoals die op de UvA verdeeld zijn.

Document	Eindveranwoordelijk	Uitvoering belegd bij	Timing	Betrokkenen	Instemming, advies of goedkeuring
Algeneme wet bestuursrecht (Awb)		nvt	nvt	nvt	nvt
Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW)		nvt	nvt	nvt	nvt
Instellingsplan (WHW art. 2 2)	CvB	Academische Zaken	6 jaarlijks	Brede werkgroep deskundigen en belanghebbenden	Instemming GV & goedkeuring RvT
Onderwijsvisie	CvB	Academische Zaken	6 jaarlijks	Brede werkgroep deskundigen en belanghebbenden	Advies GV
Kader toetsbeleid	CvB	Academische Zaken en Juridische Zaken	6 jaarlijks	Brede werkgroep deskundigen en belanghebbenden	Advies UCO
Model OER, (WHW 7.13, 7.59 3e lid)	CvB	Juridische Zaken en Academisch Zaken	Bij relevante wetswijzingen	Brede werkgroep deskundigen en belanghebbenden	Instemmingrecht CSR
Model R&R, (WHW 7.12b 3e lid)	CvB	Juridische Zaken en Academisch Zaken	Bij relevante wetswijzingen	Brede werkgroep deskundigen en belanghebbenden	nvt
(model) Fraude- en Plagiaatregeling	CvB	Juridische Zaken en Academisch Zaken	Bij relevante wetswijzingen	Brede werkgroep deskundigen en belanghebbenden	nvt
Studentenstatuut (instellingsdeel) (WHW 7.59)	CvB	Juridische Zaken en Academisch Zaken	Bij relevante wetswijzingen	Brede werkgroep deskundigen en belanghebbenden	Instemmingsrecht CSR

Document	Eindverantwoordelijk	Uitvoering belegd bij	Timing	Betrokkenen	Instemming, advies of goedkeuring
Universitair beleid en onderzoek	CvB	Afhankelijk van onderwerp	Afhankelijk van onderwerp	Afhankelijk van onderwerp	Afhankelijk van onderwerp
Facultair Toetsbeleid	Decaan	Facultaire dossierhouder	Bij wijziging Kader Toetsbeleid of facultaire wijzigingen in het toetsbeleid	Examencommissies, opleidingsdirecteuren, toetsdeskundigen	nvt
OER Deel A	Decaan	Facultaire dossierhouder	Jaarlijks of anders met instemming van de MZ	Opleidingsdirecteuren, Facultaire Studentenraad	Instemmings- en adviesrechten OC en instemmingsrechten FSR, zoals bepaald in de WHW
Opleidingsspecifiek Toetsbeleid	Decaan	Facultaire dossierhouder	Bij wijziging Kader Toetsbeleid of eigen inhoudelijke wijzigingen van een curriculum	Examencommissies, opleidingsdirecteuren, toetsdeskundigen	nvt
OER Deel B	Decaan	Facultaire dossierhouder	Jaarlijks of anders met instemming van de MZ	Opleidingsdirecteuren, Facultaire Studentenraad, Opleidingscommissie	Instemmings- en adviesrechten OC en instemmingsrechten FSR, zoals bepaald in de WHW
R&R examencommissie	Examencommissie		Jaarlijks		nvt
Fraude- en Plagiaatregeling (opl)	Examencommissie		Jaarlijks		nvt
Surveillance protocol	Examencommissie		Jaarlijks		nvt
Studiegids (opleidingsdeel Stud. Stat)	Opleidingsdirecteur	Dossierhouder opleiding	Jaarlijks		nvt
Onderwijseenheid-informatie, o.a.:	Vakcoordinator/Examinator		Jaarlijks		nvt
- leerdoelen	Vakcoordinator/Examinator		Jaarlijks		nvt
- onderwijsvormen	Vakcoordinator/Examinator		Jaarlijks		nvt
- toetsvormen	Examinator/Vakcoordinator		Jaarlijks		nvt
- beoordelingscriteria	Examinator/Vakcoordinator		Jaarlijks		nvt
- beoordelingsmodellen	Examinator/Vakcoordinator		Jaarlijks		nvt
Studiegidstekst	Vakcoordinator/Examinator	Dossierhouder opleiding	Jaarlijks		nvt

Bijlage 3

Suggesties en tips voor werkdrukverlaging

De onderstaande kaders bevatten tips die bij kunnen dragen aan mogelijke werkdrukverlaging rond de toetsing die zijn voortgekomen uit het Adviesrapport Toetsing & Werkdruk (2020). Waar van toepassing zijn ze ook opgenomen in de tekst van het toetskader.

Deze suggesties dienen als inspiratie voor de doelgroep van dit kader, voor het opstellen van opleidingsspecifiek toetsbeleid.

Versterken administratieve ondersteuning van toetstaken
Het versterken van de administratieve en logistieke ondersteuning van toetstaken kan helpen bij het beperken van de werkdruk van docenten en examinatoren. Dit gaat over onderwerpen als: toetsafname, de registratie/publicatie van toetsresultaten, het organiseren van de inzage, het archiveren van toetsdocumenten.

Alternatief voor toetsdossiers
Zoeken naar een simpel alternatief voor bewerkelijke toetsdossiers: Hoewel het nodig is dat toetsmaterialen worden gearchiveerd, is het niet nodig dat voor ieder afgenomen tentamen een apart toetsdossier door de examinator wordt opgesteld zoals het oude Kader Toetsbeleid (2018) voorschrijft. Ondersteuners kunnen eraan bijdragen dat materialen dusdanig worden opgeslagen, dat een dossier kan worden samengesteld indien hierom wordt verzocht.

Werken met een toetsprogramma
Het werken met een toetsprogramma blijkt in de praktijk bij te dragen aan een acceptabeler niveau van de werkdruk die toetsing met zich meebrengt. Een duidelijk toetsprogramma biedt docenten, examinatoren en ondersteuners helderheid over wat er wanneer van hen wordt verwacht op het gebied van toetsing en het kan ervoor zorgen dat eventuele dubbelingen in het toetsprogramma worden voorkomen (bijvoorbeeld: inhoudelijke dubbeling bij een slechte aansluiting van twee vakken die inhoudelijk op elkaar aansluiten, of teveel gebruik van bepaalde arbeidsintensieve toetsvormen, teveel toetsen van bepaalde vaardigheden, etc.). En het kan bijdragen aan een studeerbaar en doceerbaar programma door een betere spreiding van opdrachten en tentamens.

Stroomlijnen toetsproces
Het stroomlijnen van het toetsproces in het algemeen en het scriptieproces in het bijzonder kan tijdwinst opleveren, maar gaat mogelijk wel ten koste van maatwerk. Overweeg of stroomlijnen voor een opleiding mogelijk en wenselijk is.

Deskundige ondersteuning bij toetsconstructie
Bied examinatoren individuele onderwijskundige of toetsdeskundige ondersteuning aan in de ontwerpfase van een toets. Dit draagt bij aan een doordacht toetsontwerp dat in de vervolgstappen kan bijdragen aan efficiëntie en kwaliteit.

Database toetsvragen
Het opbouwen van een database met toetsvragen (itembank) kan helpen bij het snel en efficiënt samenstellen van een toets.

Peerreview of niet
Voor de kwaliteit van een toets is het goed als er meer mensen naar kijken/hebben gekeken (peerreview) maar dat is niet strikt noodzakelijk bij alle toetsen, zeker niet als inhoud en vorm meerdere jaren gelijk blijven. Voor nieuwe onderwijseenheden en nieuwe toetsvormen is het vierogenprincipe wel een dringende aanbeveling.

Examinator (niet) als surveillant
Het is wettelijk niet verplicht dat de examinator fysiek aanwezig is bij het afnemen van het tentamen. De examinator is verantwoordelijk voor de afname, maar het is daarvoor voldoende om tijdens het tentamen bereikbaar te zijn voor surveillanten.

Beoordelingsinstrumenten
Het gebruik van rubrics / standaardbeoordelingsformulieren vraagt een initiële tijdsinvestering, maar kan, naast het bevorderen van de kwaliteit van de beoordeling, daarnaast ook tijdwinst opleveren.

Wijze van nakijken - nakijkhulp
De keuze voor een toets bepaalt ook de wijze van nakijken en hoeveel tijd daar in gaat zitten. Voor toetsen die veel nakijktijd vragen, is het aanstellen van nakijkhulp een mogelijkheid. Denk hierbij aan juniordocenten of student-assistenten (onder toezicht van de examinator) of geautomatiseerd nakijken bij digitale (MC) toetsen.

Deskundige ondersteuning bij toetsanalyse
Het kan helpen om specialistische ondersteuning voor de analyse van toetsen (bijvoorbeeld psychometrische analyse) beschikbaar te hebben indien dit nodig blijkt.

Stroomlijnen inzagemoment
Het stroomlijnen van het inzagemoment kan helpen de werkdruk te verminderen. Kies voor een wijze van inzage die de docent weinig tijd kost én rekening houdt met de herbruik-baarheid van de toets.

Borging kwaliteit eindwerken – alternatief voor tweede beoordelaar
Visitatiepanels verwachten doorgaans dat een eindwerk twee beoordelaars heeft en dat examencommissies periodiek een steekproef uitvoeren. Het verdient echter aanbeveling om, vanuit de eigenheid van de opleiding, na te denken over hoe de borging van de kwaliteit van de eindwerken op een effectieve én efficiënte wijze kan worden vormgegeven. Het hebben van een tweede beoordelaar is wettelijk niet verplicht.

Bijlage 4

Dublin Descriptoren

	Kwalificaties Bachelor	**Kwalificaties Master**
Kennis en inzicht	Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.	Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.
Toepassen kennis en inzicht	Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.	Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.
Oordeelsvorming	Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaalmaatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.	Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.
Communicatie	Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.	Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet specialisten.
Leervaardigheden	Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.	Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.

Bijlage 5

Literatuur

Baartman, L., Vleuten, Cees van der (2015). Kwaliteit van een toetsprogramma. In D. Sluijsmans, D. Joosten-ten Brinke, & T. van Schilt-Mol (Red.), *Kwaliteit van toetsing onder de loep. Handvatten om de kwaliteit van toetsing in het hoger onderwijs te analyseren, verbeteren en borgen* (pp 79-92). Antwerpen-Apeldoorn: Garant Uitgevers.

Biggs, J., & Tang, C. (2011). Teaching for quality learning at university. Maidenhead: McGraw-Hill & Open University Press.

Bruijns, V., & Kok, M. (2015). Kwaliteit van toetsbeleid. In D. Sluijsmans, D. Joosten-ten Brinke, & T. van Schilt-Mol, Kwaliteit van toetsing onder de loep (pp. 93 - 111). Apeldoorn: Garant

Draaijer, S., & Joosten-ten Brinke, D. (2015). Kwaliteit van toetstaken. In D. Sluijsmans, D. Joosten-ten Brinke, & T. van Schilt-Mol, Kwaliteit van toetsing onder de loep (pp. 55 - 77). Apeldoorn: Garant

Inspectie van het Onderwijs (2003). Zicht op toetsen. Toetsing en examinering in het hoger onderwijs: de stand van zaken. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het Onderwijs, (2016). De kwaliteit van de toetsing in het hoger onderwijs. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs

Straetmans, G. J. J. M. (2006). Bekwaam beoordelen en beslissen. Lectorale rede. Deventer: Saxion Hogescholen

van Deursen, P., & van Zijl, E. (2015). Kwaliteit van de toetsorganisatie. In D. Sluijsmans, D. Joosten-ten Brinke, & T. van Schilt-Mol, Kwaliteit van toetsing onder de loep (pp. 113 - 132). Apeldoorn: Garant.

Van de Veen, Pol en Moerkerke (2018). De toetscommissie: borgen of zorgen? De rol en positie van de toetscommissie in het bekostigd hoger onderwijs. Hoger Onderwijs Management, 2, 11-14.